ELŐSZÓ

A digitális eszközök, technológiák, tartalmak térnyerési folyamata periferikus, félperiferikus helyzetű vidéki térségekben ellentmondásokkal terhelt, többszintű folyamat. A digitális fejlesztések globális kínálata természetesen a vidéki térségekben is jelen van, és azt tapasztalhatjuk, hogy az egyéni/családi életvezetésben a digitális eszközök és tartalmak egyre nagyobb szerepet kapnak. A globális digitális kínálat gyakorlati hasznosítása azonban jóval visszafogottabb mértékű a vidéki intézmények/hivatalok működtetésében, a gazdasági szektorban, a közérdekű szolgáltatásokban. Ezen a téren a digitalis kínálathoz való felzárkózás jóval lassúbb ritmusban történik. Hangsúlyosan érvényes ez a megállapítás a térség agrárjellegű tevékenységeire, amelyek – számos objekítv és szubjektív tényező okán – még tartózkodóbbak a digitális világhoz való igazodásban, mint a hivatalok, szervezetek vagy üzleti jellegű vállalkozások.

Az agrárium digitalizációjának kérdésköre közel két évtizede a fejlett és a fejlődő országokban egyaránt napirenden van. A kihívások, a fejlesztési feladatok országokként, térségekként nagyon eltérőek lehetnek, abban azonban ma már egyetértés van, hogy az IKT eszközök, technológiák és tartalmak hasznosítása ebben az ágazatban nem kerülhető meg. Az agrárium digitalizációs folyamata (AD) a vidéki térségek számára egyszerre jelent fejlődési lehetőséget és fejlesztési kényszert. A lehetséges pozitív hatások között kiemelt szerepet kap a termelési költségek csökkentése, az input tényezők optimizálása, az alacsonyabb termelési kockázat, a hatékonyabb kommunikáció termelő és fogyasztó között, nem utolsósorban a digitális eszközök, technológiák, tartalmak használatához kapcsolódó szemlélet és mentalitásváltás.

A vidéki térségek szempontjából viszont az is kérdés, hogy ezek a potenciális előnyök mennyire fontosak a térségi agrárszereplők számára. A térségi adottságok melyik előnyforma milyen mértékű elérését teszik aktuálisan lehetővé? Milyen ebből a szempontból a székelyföldi térség befogadó közege? Mire épülhet rá az agrárium digitalizációs folyamata? Melyek a leépítésre váró korlátok? A térségre

jellemző sajátos társadalomtörténeti tényezők az IKT alapú lehetőségek és kínálatok széles köréből milyen innovációk térségi adaptációját teszik lehetővé rövid- vagy középtávon?

A csíkszeredai Pro Agricultura Hargitae Universitas Alapítvány 2011-ben indított agrárinnovációs program sorozata (térségi szakmai fórumok szervezése, tudástranszfer program, mesteri és felnőttképzés, a székelyföldi agrárinnovációs folyamatok elemzésére irányul kutatás- és kiadvány sorozat, a Pro Scientia Ruralis folyóirat indítása) a térségi tematikus elemzések kapcsán értelemszerűen vezetett a digitalizáció kérdésköréhez. Ez az a témakör, amely – holisztikusan – egy értelmezési, szakpolitikai és tervezési keretbe foghatja össze mindazokat az elemzésre, értelmezésre és támogatásra váró problémákat, amelyekkel a székelyföldi agrárium ma szembesül.

Ma már aligha vitatható, hogy az agrárium digitalizációja terén ebben a térségben is lépni kell. A digitális fejlődés globális kínálata adott. Eszközök, technológiák, hálózatok, tudástartalmak, máshol már kialakított sikeres gyakorlatok sora áll rendelkezésre, ezek megismerése előtt nem állnak akadályok. Az azonban fontos kérdés, hogy az IKT eszközök és tartalmak használatát szorgalmazó tényezők milyen mértékben tudják megváltoztatni azt a hagyományos térségi gazdálkodási modellt, amely mögött a termelői tevékenység, az információszerzés és az ügyvitel, a tudásszerzés, a kapcsolatkezelés és a saját tevékenység társadalmi pozícionálása terén sok évtized alatt állandósult kulturális minták, magatartási modellek, normák és értékek állnak. Nem kétséges, hogy a digitális megoldások alkalmazását jelenleg korlátozó vagy késleltető tényezők fokozatosan háttérbe fognak szorulni, az azonban korántsem mindegy, hogy mikor és milyen ütemben fog ez megtörténni, mikor nyernek teret a térségben az agrártevékenység korszerű és versenyképes modelljei. Az IKT eszközök, technológiák és tartalmak mai kínálata elvben lehetővé teszi ezt a térségi léptékű modernizációs váltást, azonban a változási folyamat ténylegesen még nem indult el, és térségi léptékű modellezése, szakpolitikai tervezése, menedzselése és támogatása is várat magára.

A fenti témakör a kiadványsorozat korábbi köteteiben is gyakran terítékre került. Ebben a kötetben részben a korábbi tapasztalatok összegzése, részben újabb elemzések nyomán azt a társadalmi fogadó közeget igyekeztünk körvonalazni, amellyel a digitális kínálatnak – és természetesen a fejlesztéspolitikai tervezésnek és gyakorlatnak is – ebben a térségben „találkoznia" kell. Meggyőződésünk,

hogy a vidéki társadalom által kitermelt és működtetett befogadó közeg ismerete képezhet kiindulópontot mindazon szakmai, szakpolitikai megközelítések és programok számára, amelyek a térségi agrárinnovációs folyamat térnyerését ösztönözni vagy támogatni próbálják. A kötet tanulmányainak, interjúinak anyagaival ösztönözni kívánjuk az agrárium működéséhez közvetlen vagy követett módon kapcsolódó térségi gazdasági, szakmai, oktatási, közéleti szereplőket, hogy rendszeresen napirenden tartott témaként és a térségfejlesztés stratégiai fontosságú ügyeként kezeljék az agrárium digitalizációjának folyamatát.

Csíkszereda, 2019. augusztus

A szerkesztők